

Från Stenudden till Dickursby

Söndagspromenaden med hustrun går vanligtvis runt Stenudden, vars pittoreska kolonistugor och härliga vyer över Gammelstadsviken mot innerstaden och Vanda fors väcker många tankar. Går man längst ut på udden, som precis som namnet låter förstå är ytterst stenig, ser man Vanda fors eller i vart fall dess åmynning i nordväst. Där lät kung Gustav Vasa 1550 grundlägga staden Helsingfors som konkurrent till den gamla hansestaden Reval (dvs. Tallinn, Taani linn, danskarnas stad) på andra sidan Finska viken.

Kungen hade egentligen velat bygga staden på Sandhamn, som då också låg inom Helsinges socken. Men socknens bönder ville få den nya staden närmare bygdens kärnområden och fick sin vilja igenom. Det spelade dock inte någon större roll. Även om staden 1640 flyttades söderut förde den en ytterst tynande tillvaro fram till 1748, då byggnationen av Sveaborg inleddes, vilket verkligen satte sprutt på stadens utveckling.

Det var inte endast Helsingfors som drog nytta av Sveaborgs väldiga efterfrågan på byggnadsmaterial och andra förnödenheter. Hela regionens ekonomi började gå på helt andra varv än tidigare. En märkbar del av vinsten tillföll de facto Helsinges, där en stor del av bygdens arbetskraft, spannmål, boskap och virke fanns tillgängligt.

På så sätt drogs hela nejdens med i ett formidabelt ekonomiskt uppsving som ingalunda tog slut när Finland införlivades med Ryssland 1809. Tvärtom ledde det politiska skiftet redan 1812 till att storfurstendömet huvudstad flyttades till Helsingfors, som under följande årtionden omvandlades till en arkitektonisk miniatyr av S:t Petersburg med raka gator och monumentala stenbyggnader.

Åbo uppfattades som alltför konservativt och nära Sverige. Helsingfors stora trumfkort var igen Sveaborg, som hade byggts som försvar för hela Sverige men nu blev ett embryo för staten Finland. Utan Sveaborg hade kejsar Alexander I nämligen knappast haft något större intresse av att erövra en så stor del av Sverige och ge området en egen administration.

Man kunde beskriva huvudstadsregionens utveckling som en flerstegsraket. Varje gång stora förändringar har skett runt Finska viken och i Finlands politiska liv har regionen märkbart gynnats av dessa. Så skedde när järnvägarna i slutet av 1800-talet började binda ihop Finland ekonomiskt, så skedde efter andra världskriget när den skriande bostadsbristen ledde till den stora utvidgningen av Helsingfors, och så torde även ske när den nuvarande ekonomiska krisen är över och Finland är ett ganska annorlunda samhälle.

Håll således ögonen öppna när du rör dig i Helsingforsnejden. Är du aningen påläst och har lite fantasi kan nästan varje plats ge upphov till spännande associationer. När jag besöker min mamma som bor i Folkhälsans seniorhem i Dickursby tänker jag på bönderna som fick Gustav Vasa att grunda staden vid Vanda fors. De fick verkligen sin vilja igenom. Inom kort kanske stadsfullmäktige för det sammanslagna Helsingfors-Vanda sammanträder i Dickursby!